

Przedmowa

Komentarz do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (zwanej popularnie – Europejską Konwencją Praw Człowieka) jest pierwszym w literaturze polskiej opracowaniem w tej formie. O ile bowiem ukazały się już obszerne i kompetentnie przygotowane omówienia i prezentacje orzecznictwa strasburskiego, a także wiele interesujących i wartościowych opracowań poszczególnych kwestii, nie podjęto dotąd próby ujęcia tego orzecznictwa w sposób typowy dla komentarzy prawniczych.

Zamiarem autorów jest, po pierwsze – odzwierciedlenie najważniejszych wypowiedzi strasburskich organów orzekających (Trybunału i – niegdyś – Komisji), przy czym posłużono się szeroko metodą cytatów, pozwalającą na jasne oddzielenie treści wypowiedzianych przez te organy od treści pochodzących od autorów niniejszego Komentarza. Autorzy starają się uwzględnić (choćby przez odesłanie) wszystkie ważne orzeczenia Trybunału, szczególnie szeroko powoływane jest orzecznictwo w sprawach polskich. Trzeba jednak pamiętać, że liczba wyroków i postanowień liczy się już tysiącach, więc konieczne jest dokonywanie ich zdecydowanej selekcji.

Po drugie, intencją autorów jest ujęcie przedstawianych treści orzeczniczych w pewien system, więc umieszczenie ich w tle bardziej ogólnym (i będącym dorobkiem doktryny), a zbudowanym przez zasady i metody interpretacji Konwencji. Akt ten trzeba odczytywać bowiem jako całość o spójnym aksjologicznie charakterze. Te próby syntezy (czy – choćby – metodologicznego uporządkowania orzecznictwa) nie zawsze są łatwe, bo ogromna produkcja orzecznicza Trybunału nie zawsze zachowuje pełną spójność.

Powiązanie warstwy deskryptywnej (gdzie rzeczywistym autorem jest sam Trybunał) i warstwy analitycznej (pochodzącej od autorów Komentarza, a bazującej na dorobku literatury przedmiotu) powinno ułatwić proces krajowego stosowania postanowień Konwencji. Trzeba wyraźnie przypomnieć, że Konwencja stanowi część krajowego porządku prawnego, podlega bezpośredniemu stosowaniu przez polskie sądy, a – w razie kolizji z unormowaniami ustawowymi – korzysta z nadrzędnej pozycji.

Komentarz adresowany jest, przede wszystkim, do praktyki, więc sędziów, adwokatów i wszystkich innych osób, które stykają się w swej działalności z postanowieniami Konwencji i wprowadzają je do rzeczywistości polskiego obrotu prawnego. Kontakt z tak określonym odbiorcą jest o tyle łatwiejszy,

że autorami tego tomu Komentarza są sędziowie, którzy określają (bądź określali) sposób stosowania Konwencji przez najwyższe organy sądowe Rzeczypospolitej.

Komentarz zostaje ujęty w dwóch tomach: pierwszy, obejmuje omówienie zasadniczej materialno-prawnej treści Konwencji (Wstęp oraz art. 1–18); drugi – omówienie mechanizmu kontrolnego (art. 19–59 Konwencji) oraz materialne postanowienia protokołów dodatkowych (Nr 1, Nr 4, Nr 6, Nr 7, Nr 12 i Nr 13).

Tom pierwszy uwzględnia stan prawny na dzień 31.12.2009 r. (uzupełniony – na ile to było redakcyjnie możliwe – najciekawszymi orzeczeniami z pierwszych miesięcy 2010 r.). Dane statystyczne (o ile nie zaznaczono inaczej) obejmują okres pomiędzy 1.11.1998 r. (początek funkcjonowania Trybunału działającego w oparciu o protokół Nr 11) do 31.12.2009 r.

Tekst Konwencji (i protokołów dodatkowych) został zamieszczony w dosłownym powtórzeniu polskiego tekstu urzędowego opublikowanego w Dziennikach Ustaw. Nawet jeżeli pewne sformułowania polskie nie oddają w sposób wierny tekstów autentycznych w językach angielskim i francuskim, nie podjęto próby ich „korekty”, a tylko – w notach komentarzowych – wskazano na nieprawidłowości czy błędy. Jedyne wyjątki stanowi terminologia dotycząca rodzajów orzeczeń. Nie ma problemu z zastosowaniem terminu „wyrok” („*judgment*”, „*arret*”), natomiast za właściwy odpowiednik terminu „*decision*”, „*décision*” uznano „postanowienie”. Wprawdzie polski tekst Konwencji (a – w ślad za nim – wielu polskich znawców przedmiotu) posługuje się terminem „decyzja”, ale wydaje się, że autorzy polskiego przekładu urzędowego Konwencji nie wykazali dostatecznej znajomości polskiego języka prawniczego, który – w odniesieniu do orzeczeń sądowych – posługuje się przeciwstawieniem „wyroków” i „postanowień”, zaś termin „decyzja” rezerwuje dla rozstrzygnięć administracyjnych. Nie ma potrzeby powtarzania w nieskończoność tego błędu.

Orzeczenia Trybunału (wyroki i postanowienia) i Komisji (raporty i postanowienia) są oznaczane wskazaniem rodzaju orzeczenia, daty przyjęcia, strony skarżącej oraz państwa pozwanego. Wszystkie orzeczenia Trybunału i ogromna większość orzeczeń Komisji są dostępne w systemie HUDOC Database (www.echr.coe.int) i nie było powodu odsyłania do ewentualnego miejsca publikacji drukowanej.

Podstawowa literatura przedmiotu, zwłaszcza – polskie i zagraniczne – podręczniki i komentarze, została wymieniona w – otwierającym ten Komentarz – Wprowadzeniu. Nie powoływaliśmy już tych pozycji w bibliografii do poszczególnych artykułów Konwencji, a w tekście Komentarza odsyłamy do nich tylko przy cytatach lub bezpośrednich nawiązaniach koncepcyjnych.